

S
781.16(2b)-i/

3ek

S

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA
92-

Otrie Eiropas latviešu dziesmu svētki Hannoverā

MĀRTIŅA ZĪVERTA LUGAS „RĪGA DIMD“

PIRMIZRĀDE

1968. gada 2. un 3. augustā

Aegi teātrī

RĪGA DIMD

Makabra spēle, kurā kādu senu Kalendāru dumpja notikumu atainojis
Mārtiņš Zīverts

Darbojas

Bergens, viens no Rīgas četriem birģermeistariem	Alfreds Vadzemnieks
Katre, birģermeistariene	Ilze Dziļleja
Mare, Bergena mājas saimniece	Emma Ziediņa
Bende, amata meistars	Austris Grasis

Benjamiņa Ancāna scēnografiskā izveide
Juŗa Soļkana un Elzas Lapukinas-Daugavietes kostīmi
Andŗa Vitoliņa mūzikas fons
Skaņu meistars — inŗ. Juris Breikŗs
Sufliere Mirdza Vestena
Izrādi sagatavojis autors

Pirmā aina: Goda kambaris Bergena mājā

Otrā aina: Nāves kambaris Kaļķu kazematā

Anno Domini 1586

Starpbrīdis 20 min.

Lai godam pieminam latvieŗu teāŗa pirmo simtgadi!

Daži vārdi par šo senlaicīgo spēli

Rīgas vecākā bibliotēka atradās Rātsnamā. Tā bija dibināta 1524. gadā un glabāja visretākos dokumentus par mūsu zemes pagātņi. Vissenākie un vērtīgākie materiāli atradās tērauda seifos dziļi pazemes velvēs. No turienes nāk arī šis senlaicīgais nostāsts.

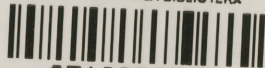
Reiz, kad ar bibliotēkas direktoru Jāni Straubergu bijām izstaigājuši vis-svētākās vietas Rātsnama pagrabos, viņš paņēma atslēgas un teica: Iesim apskatīt Kaļķu ielas kazematu. Par tādu nekā nebiju dzirdējis. Iegriezā-mies kāda nama sētā (tā ap 15. numuru). Nokāpām nama pagrabos, kur glabājās malķa. Bet kādā mūrī bija dzelzu durvis. Aiz tām tiešām atklā-jās sena kazemata ejas. Rokot tagadējās mājas pamatus, tās daļēji bija izpostītas, taču ejas, kas stiepās Kaļķu ielas virzienā, bija teicami sa-glabājušās. Pa labi no galvenās ejas nodalījās šaura sprauga. Tā noveda vēl dziļāk ieraktā telpā. Te reiz bijis nāves kambaris, kur notiesātie pa-vadījuši savas pēdējās stundas. Nē, no šīs bedrēs, kad izejas alā stāvēja brunoti sargi, izbēgt nebija iespējams.

Meklējoties pēc lugas latviešu svētkiem Hannoverā, atminējos senlaicīgo stāstu par Kalendāru dumpja laiku birģermeistarieni, kas bijusi tik pat neganti pārdroša, cik viltīga. Radās kārdinājums pārcelt spēles beigas uz toreiz redzēto Kaļķu kazematu. Kaut arī nav zināms, vai Bergens ti-cis tur ievietots, bet tas ir visai ticami. Jo tik bīstamu pretinieku dumpīgie zeļļi gan laikam ielika visdrošākajā cietumā, kāds bija šis, un kas tur-klāt atradās tuvu soda vietai Rātslaukumā.

16. g.s. Rīgas iedzīvotāju skaitu vēsturnieki lēsuši uz 5—9000, bet liekas, tas bijis lielāks. Jo Ģīze, ieradies Stokholmā, tur nodevis arī Rīgas bru-ņotos spēkus: tie bijuši lielāki par 1000 vīriem. Nav ticams, ka tādu spēku varētu samobilizēt pilsēta, kurai tikai 9000 iedzīvotāju. (Stokholma tai pašā laikā bija mazāka). Kalendāru nemieros vissvarīgākā loma piekrita dumpinleku gvardei. Tajā bija 600 vīru, kas iedalīti 4 karogos (rotās), un tos komandēja alvaslējējs Zengeizens. Sevišķi bīstami bija tā laika Rīgas pašpuikas — Jaunās ģildes zeļļi. Jaunā ģilde patiesībā bija visvecākā Rīgas arodorganizācija: tās šragas (statūti) datētas ar 1252. gada 18. no-vembri. Šai ģildē bija apvienojušies galvenokārt latviešu amatnieki, bet tajā skaitījās arī tās vācu amatu brālības, kas ražoja vietējam tirgum. Caurmērā Jaunās (vai Mazās) ģildes brāļu skaits bija ap 500, kamēr Lie-lajā (vācu) ģildē bija ap 100 vīru mazāk. Tas nozīmē, ka toreizējās Rīgas ielas aina bija daudz lielākā mērā latviska (un libiska), nekā to esam paraduši iedomāties.

M. Z.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0319033394